

ПРО ЗАГАДКОВЕ ПОХОДЖЕННЯ МОВИ

Ольга Скляренко

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Abstract

The article deals with the origin of language due to the existence of different scientific concepts. According to one of them, it was a prolonged gradual transformation of biologically predetermined unconscious instinctive exclamations into meaningful sound communication tools of ancient people. Because the sounds of language often serve people to convey emotions, feelings, states, some scholars believe that it is from this function that language began. The most basic human statements are not related to the realities of the world, but they are not just arbitrary signs. They involuntarily express human feelings and exclamations.

Keywords: language; human language; language sound; exclamations; sign; concept.

ВСТУП. Про походження мови вчені сперечаються ще з античних часів. Теорію походження мови з вигуків увів Демокрит, який висунув тезу, що людська мова пішла від деяких звуків чисто емоційного характеру. Пізніше під впливом Демокрита тієї ж точки зору дотримувалися Епікур і Лукрецій. Ця найдавніша функція, ймовірно, сягає досимволічного стану людської мови, коли звуки не символізували, не заміщали емоції, а були їх прямим проявом.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ. Сучасний звуковий символізм, який зафіксований в різних мовах Землі – один із реліктів людської протомови. Тільки починаючи з XVIII ст. проблема походження мови була поставлена як науково-філософська (Ж. Ж. Руссо, І. Г. Гаман, І. Г. Гердер). Підсумком розвитку досліджень в цій області з'явилася концепція, згідно з якою «створення мови обумовлено внутрішньою потребою людства» (Леонт'єв, 1990: 400). Версій висували так багато, що Паризьке лінгвістичне товариство в 1866 році заборонило полеміку про походження мови, щоб уникнути безглуздих суперечок, оскільки жодна з гіпотез не могла бути переконливо доведена. Проте у XX столітті ці дискусії розгорілися на новому рівні. Згідно однієї з них, «Це було тривале поступове перетворення біологічно зумовлених неусвідомлюваних інстинктивних вигуків в осмислені звукові засоби комунікації давніх людей» (Мельничук, 2000: 474).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ. «Питання про походження мови, – зазначає Е. Кассіер, – завжди мало дивну привабливість для людського розуму. Бажання дізнатися про походження мови виникає з першими проблисками інтелекту у людини» (Кассіер, 1998: 579). Якщо визнати *антропомоногенез*, тобто признати, що все людство походить від першої людини, як а виникла раптово внаслідок унікальної мутації і дала нащадків, то треба визнати і *моногенез мови*, від якої в подальшому виникли всі мови світу (Іванов, 1990: 109). Вчені стверджують, що сьогодні дві п'ятих землян розмовляють індоєвропейськими мовами, тобто мовами однієї сім'ї (всього на Землі понад 200 мовних сімей), які прямо чи опосередковано є нащадками спільного предка – прамови. Це твердження бездоганно доводиться і є головною підвалиною сучасного історичного мовознавства (Карпенко, 1993: 3). Принагідно нагадаємо міркування Л.А. Булаховського стосовно проблеми мовного розвитку. Л.А. Булаховський наголошує: «Зміни мов у їх історичному житті, справді, дають можливість спостерігати, що на кожному новому етапі свого виявлення мова в якомусь відношенні збагачується – розгортається...» (Булаховський, 1971: 57).

ВИСНОВКИ. Ми не спроможні дати однозначну відповідь на питання, що послугувало першоімпульсом появи мовного феномену у людини. Причини появи цього імпульсу, відомого творчим особистостям, залишаються загадкою. Саме цей внутрішній натхненний імпульс остаточно виокремив людину з усього живого світу. Мова не є для людини первинною, іманентною властивістю. Мова вторинна і виникла на певному етапі становлення людини як специфічного біологічного феномена. Реальний, об'єктивно існуючий світ аж ніяк не відбивається передусім в людській мові, як це стверджують деякі дослідники. Первісні емоційна та інтелектуальна сфери людини мають позавербальний, домовний характер і лише згодом отримують словесне, мовне оформлення. Схильність до мови і мовлення, до номінацій властива усім людям. Саме завдяки цій мовній тотожності, цьому споконвічному мовному ізоморфізму існує можливість людей з будь-яких куточків Землі порозумітися між собою, вступити у стосунки спілкування тим чи іншим способом.

На нашу думку, яку ми висловлювали неодноразово, людська мова як специфічний феномен *не виникла еволюційним поступовим шляхом*. Вона *відбулася раптово, відразу, як творче натхнення, як великий дар*, що з'явився невідомо звідки, невідомо за яких обставин і за яких причин: чи це був якийсь поштовх, вплив зовнішнього реального світу, чи це був миттєвий імпульс загадкового внутрішнього світу людини. Людська мова, за великим рахунком, аж ніяк не обумовлена ні життєвою необхідністю, ні інстинктом, ні інтелектом. Вона породжена особливою позитивною силою, властивою тільки людині, вона з'явилася завдяки особливому натхненню, дарованому людині природою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський Л. А. До проблеми мовного розвитку // Мовознавство. – 1971. – № 4. – С. 57–62.
2. Иванов Вяч. Вс. Глоттогенез // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – С. 108–109.
3. Карпенко Ю. О. Українська гіпотеза // Мовознавство. – 1993. – № 5. – С. 3–8.
4. Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. – М.: Гардарика, 1998. – 784 с.
5. Леонтьев А. А. Происхождение языка // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – С. 400–401.
6. Мельничук О. С. Походження мови // «Українська мова». Енциклопедія. – К.: «Укр. Енцикл.», 2000. – С. 474–475.

REFERENCES

- Bulakhovs'kiy L. A. Do problemi movnogo rozvitku // Movoznavstvo. – 1971. – № 4. – S. 57–62. 2. Ivanov Vyach.Vs. Glottogenez // Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar'. – M.: Sov. entsiklopediya, 1990. – S. 108–109.
- Karpenko Yu. O. Ukraïns'ka gípoteza // Movoznavstvo. – 1993. – № 5. – S. 3–8.
- Kassirer E. Izbrannoye. Opyt o cheloveke. – M.: Gardarika, 1998. – 784 s.

Leont'yev A. A. Proiskhozhdeniye yazyka // Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar'. – M.: Sov. entsiklopediya, 1990. – S. 400–401.

Mel'nichuk O. S. Pokhodzhennya movi // «Ukraïns'ka mova». Entsiklopedíya. – K.: «Ukr. Entsikl.», 2000. – S. 474–475.